

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 2. šte. 293 - Cena 4.- lire

Postnina plačana v gotovini
Spedizione in abbon. postale

TRST, petek, 17. maja 1946

Uredništvo in uprava, Piazza Goldoni št. 1 - L
Tel. št. 93806 93807, 93808, Rokopisni se ne vračajo

Če bi bilo primorsko ljudstvo, po vseh težkih preiskunjah v zadnjih letih, zopet prevarano in razočarano, bi moralo primorsko ljudstvo na eni strani in z njim ves pošten svet izgubiti vero v pravico in pošteno besedo zavezništva, na drugi strani pa bi bili ustvarjeni pogoji za nove spore v bodočnosti.

Iz pisma PNOO-ja za Slov.
Primorje in Trst konferenci
zunanjih ministrov v Parizu.

Le nasilno je mogoče ločiti Trst in Gorico od zaledja

Pismo Pokrajinskega narodno
osvobodilnega odbora za Trst in

Slovensko Primorje Konferenci zunanjih ministrov v Parizu

GOSPODJE MINISTRI!

Pokrajinski narodno osvobodilni odbor za Slovensko Primorje in Trst, najvišji svobodno izvoljeni predstavnik prebivalstva Slovenskega Primorja in Trsta si vam usvoja nasloviti pismo naslednje vsebine:

Ko je londonska konferenca lanske jeseni odločila, da odpošlje posebno komisijo v Julijsko krajino, ki naj ugotovi etnološko mejo med Jugoslavijo in Italijo, je tukajšnje prebivalstvo verjelo, da zasledujete namen določiti tako mejo, ki ustreza pravemu etnološkemu stanju te pokrajine, resnični volji njene prebivalstva in ki bi popravila krivice, storjene v preteklosti. Naš narod je bil trdno prepričan, da nameravate enkrat za vedno določiti tako mejo, ki bi bila temeljni kamen miru in bratstvu med dvema narodoma, ki so jima fašistično-imperialistična stremelja v preteklih petindvajsetih letih umetno vcepila kad sovražstva in sporov. Zgoraj omenjeni odbor je prav v taki veri predložil članom medzavezniške komisije ob njihovem prihodu v Trst obilno spomenceno, opremljeno z najvestnejše in najbolj objektivne zbranimi dokumentarnimi podatki o etnografskem, ekonomskem in zgodovinskem političnem položaju v Slovenskem Primorju in Trstu. Člani komisije so lahko na ličnem mestu preverili pravilnost predloženih dokumentov.

Pred dnevi je svetovno časopisje objavilo predloge posameznih držav zaveznic o bodoči meji med Jugoslavijo in Italijo, ki ste jih imeli kot njihovi zastopniki čast predložiti na vašem zasedanju v Parizu.

Priznati moramo, da je objava predlogov visokih zaveznic Amerike, Anglije in Francije vzbudila med tukajšnjim prebivalstvom najhujše zaprepačenje in val razburjenja. Stavljene predloge so tako, da lahko rečemo, da predstavljajo kaznovanje vsega ljudstva Julijske krajine, ki se je s tako ogromnimi žrtvami borilo za skupno zavezniško stvar na vaši strani. Predlogi so taki, da so v popolnem nasprotju z resničnim dejanskim stanjem, ker ne ustrezajo niti pravemu etnološkemu stanju, a še manj ekonomskim potrebam tukajšnjega prebivalstva.

Prebivalstvo Slovenskega Primorja in Trsta se je masovno vrglo v borbo proti nacifašizmu že tedaj, ko so bila postavljena načela Atlantske karte, verujoč v vaše izjave o vaših predhodnikih, svačeno dane v imenu vaših držav, da se bori za konec nasilja ter vladavino, ki jo bo samo hotelo. V največji odpovedi vsega in najhujšem zatajevanju samega sebe se je prebivalstvo Julijske krajine med štiriletno borbo naravnost plebiscitarno odločilo za Jugoslavijo in tudi samo s pomočjo jugoslovanske armade osvobodilo svojo domovino.

Dne 12. junija 1945. so zavezniške čete zasedle del Slovenskega Primorja in Trsta, od koder se je Jugoslovanska armada morala umakniti s pretezo, da je ta zasedba potrebna iz vojaško-ekonomskih razlogov za srednjo Evropo.

Predlogi o vzpostavitvi meje med Jugoslavijo in Italijo pa ustvarjajo med našim ljudstvom vtis, da ni bil omenjen razlog za izpraznitev Julijske kraji-

ne po jugoslovanski armadi edini, temveč da so bili v ozadju vplivi, ki hočejo ponovno opehariti svobodoljubno primorsko ljudstvo za njegove svete pravice. Vsaka druga rešitev, ki bi bila drugačna, kot ona, ki jo je predlagala ZSSR, bi morala nujno voditi do sporov in sovražstva. Ločiti Trst in Gorico od svojega slovenskega zaledja, se pravi ustvarjati nasilje nad naravnim zgodovinskim razvojem teh dveh mest, ki sta nastali iz ekonomskih potreb njunega zaledja.

GOSPODJE MINISTRI!

Obstoje na svetu stvari, ki se dajo več ali manj uspešno zagovarjati iz različnih vidikov; toda zgoraj omenjenih predlogov ne more zagovarjati nihče niti z etnografskega, niti z ekonomskega niti z zgodovinskega a še najmanj z moralnega vidika. Zato se ponovno obračamo na vas, da v trenutku, ko se odloča usoda bodočega svetovnega mira, ne odstopite od načel, ki so jih postavili Veliki zavezniki v času, ko so bili tudi njihovi narodi v težkem položaju in za katerega se je ljudstvo Slovenskega Primorja in Trsta tako zvesto borilo. Mislimo namreč, da če bi bilo to ljudstvo, po vseh teh težkih preiskunjah v zadnjih letih, zopet prevarano in razočarano, bi moralo na eni strani to ljudstvo in z njim ves pošten svet izgubiti vero v pravico in pošteno besedo zavezništva, na drugi strani pa bi bili ustvarjeni pogoji za nove spore v bodočnosti. Ni namreč hujše krivice na svetu kot vzeti s pismenim odlokom narodu svobodo in zemljo, ki si jo je priboril s krvjo svojih najboljših sinov.

Tito sprejel mladinsko delegacijo JK

Zagreb, 16. Tanjug. — Včeraj popoldne je maršal Tito sprejel mladinsko delegacijo JK, ki se je udeležila mladinskega kongresa v Zagrebu. Delegacija tvori mladinu iz Istre, Slovenskega Primorja in Trsta.

Delegati so potrdili maršalu Tito trdno odločnost mladinu in ljudstva JK in Trsta, da bi bili priključeni Jugoslaviji.

Maršal Tito je poudaril istovetnost interesov Hrvatov, Slovencev in Italijanov v JK. «Prej nas je ločila narodnostna borba, je dejal maršal Tito, čer je kila zatirala ne samo druge narode, pač pa tudi naš narod sam. Mi smo napravili konec taki državi upravi in sedaj je vsa država gospodar v svojem lastnem domu, ker smo vsi državljani ene države. V tem je moč, ki jo morajo spoštovati.

V naši državi ne more biti drugorazrednih državljanov. Vsi, ne glede na narodnost, imajo enake pravice. Če bi tega ne bilo, bi ne bilo FLR Jugoslavije, bi ne bilo države novega tipa, ki jo ustvarjamo. Mislim, da boste po popolni rešitvi vprašanja Istre, Slovenskega Primorja in Trsta tudi vi pokazali velik polet pri gospodarski obnovi, medtem ko je sedaj vsa Vala pozornost osredotočena na politična vprašanja, je končal maršal Tito.

Bevk in Pogassi predstavnikom tiska v Parizu

BEVK: Izjavljam, da je odločna volja prebivalstva Slovenskega Primorja, da se priključi k Jugoslaviji vse ozemlje Julijske krajine
POGASSI: V imenu prebivalstva Trsta italijanske narodnosti izjavljam, da se večina Tržačanov izreka za priključitev k Jugoslaviji

Dr. Giuseppe Pogassi, predsednik MOS-a za Trst

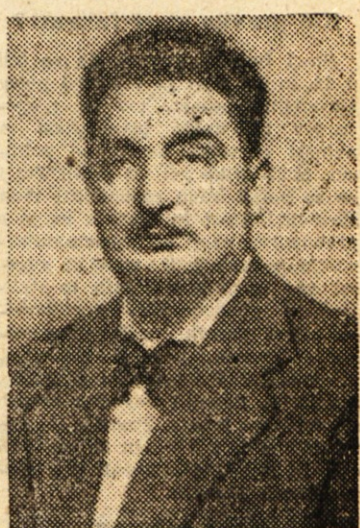
Pariz, 16. Tanjug. — «Izjavljam, da je odločna volja prebivalstva Slovenskega Primorja, da se priključi Jugoslaviji vse ozemlje JK; kjer živi to prebivalstvo kompaktno, prav tako pa tudi njeno

središče, ki je za to ozemlje življenjskega pomena. Naše prebivalstvo ne bo nikoli priznalo meje, ki bi presekal njegovo zemljo na dvoje, o-hromila gospodarstvo in izročila se enkrat znaten del Slovencev na milost in nemilost Italiji, je izjavil France Bevk, predsednik PNOO za Slovensko Primorje in Trst na tiskovni konferenci v Parizu.

Bevk je vodja delegacije, ki predstavlja prebivalstvo JK in Trsta in ki je obiskala Pariz, da bi predložila Svetu zunanjih ministrov voljo jugoslovanskega in italijanskega prebivalstva tega ozemlja do priključitve k Jugoslaviji. Razen tega so v delegaciji dr. Giuseppe Pogassi, predsednik mestnega osvobodilnega sveta za Trst, župnik Božo Milanović, župnik Piščanec in Dino Faragone, član izvršnega odbora SIAU in član CK KPJK.

Dr. Pogassi je na tiskovni konferenci razložil stališče večine italijanskega prebivalstva tega ozemlja in izjavil: «V imenu prebivalstva Trsta, zlasti pa v imenu večine tržaškega prebivalstva italijanske narodnosti, izjavljam, da se je večina Italijanov iz Trsta izreka za priključitev Trsta k Jugoslaviji. To stališče izvir iz zemljepisnega in gospodarskega položaja našega mesta. Vemo, da je Trst kot pristanišče in industrijsko središče neločljivo povezano s svojim zaledjem, ki je pretežno jugoslovansko.»

Dr. Pogassi je poudaril dejstvo, da z gospodarskega stališča Trst na noben način ni povezan z Italijo in da je Trst pod italijansko upravo gospodarsko nazadovale. Nato je nadaljeval: «Iz tega razloga je vprašanje priključitve Trsta k Jugoslaviji za nas življenjsko vprašanje. Mi, Italijani iz Trsta, ne odklanjamo pred potegnitvijo logičnih sklepov na temelju zemljepisnega in go-

Dr. Jacques Duclos, francoski komunistični predstavnik

spodarskega položaja Trsta in zahtevamo zategadelj njegovo priključitev k Jugoslaviji in to tem bolj, ker nam Jugoslavija jamči vse naše narodne pravice.

Župnik Božo Milanović je opozoril na napade na slovenski jezik, običaje in narodnost pod italijanskim jarmom, tako pred, kot po prihodu fašizma na oblast in je dejal med drugim:

«Hrvatska in slovenska duhovščina iz Istre pričakuje skupno z ljudstvom, da predstavniki veseli, ki nosijo veliki odgovornost pred Bogom in ljudmi, ne bodo v opreki z naravnimi zakoni razpolovili tega ozemlja in se enkrat obsojili del JK na obup in bedo. Pooblaščen sem izjaviti, da je slovenska duhovščina iz Trsta in Gorice enakega mnenja in enakih čustev.»

Delegacija Julijske krajine pri tajniku francoske KP

Pariz, 16. — Včeraj je Jacques Duclos, tajnik francoske komunistične partije, sprejel v prostorih partije delegacijo JK, ki je prišla v Pariz, da bi izpovedala pred svetom zunanjih ministrov svoje zahteve.

V spremstvu Antona Piščanca, župnika iz Trsta, Boža Milanovića, duhovnika iz Istre, Franca Bevka, Dina Faragone in De Stradaja, delavca iz Trsta in člana CK KPJK, je dr. Pogassi, italijanski odvetnik iz Trsta, predstavnik Mestnega osvobodilnega sveta, prikazal položaj in voljo prebivalstva, vseh Italijancev, po priključitvi k Jugoslaviji.

Ob tej priliki je tudi Jacques Duclos prikazal stališče francoske komunistične partije, ki ostaja v vprašanju Trsta dosledna: Trst mora biti z vsi JK priključen k Jugoslaviji.

KRATKE VESTI

RIM. Izvedelo se je, da je Dino Pellegrini Gianpiero, bivši finančni minister fašistične republikanske vlade, ki je pobegnil iz prave, sodne palače med dvema zasliševanjema, naval zaviševši v Španijo.

RIM. Naval koblice, ki se je iz Sardinije razširil na Apulijo, Campanijo in Lacij, povzroča vladne velike skrb.

KAIRO. Trgovinski ataše ZSSR v Beluru je prispeval v Keiro, kjer bo preučeval možnost trgovinskega sporazuma med ZSSR in Egiptom.

Dar Maršala Tita Češkoslovaškim delavcem

Praga, 16. Tanjug. — ČTK sporoča, da je ministrski predsednik Pišinger prinesel iz Beograda dar maršala Tita delavcem treh velikih čeških tovarn, med njimi Škodovim zavodom v Plzni. Dar sestoji iz milijona jugoslovanskih cigaret.

1. septembra volitve v francoskem zasedbenem področju Nemčije

Pariz, 16. AFP. — V svojem poročilu, ki ga je imel na dopoldanski seji zunanjih ministrov Georges Bidault, je francoski zunanji minister predložil ne samo francoske predloge o zapadni Nemčiji, ampak pojasnil tudi francosko stališče glede politike napram Nemčiji.

To politiko so že pojasnili v spomenceni, ki je bila predložena 14. septembra na konferenci petih v Londonu, kjer je bilo poudarjeno, da je Francija nasprotna upravnim centralizacijam Nemčije.

Bidault je poudaril, da je sedaj važno ustvariti krajevno upravo, preden se sprejme bodoča ustava Nemčije. Tako bodo preprečili nevarnost centralizacije, ki bi povzročila pruskega vojaškega duha njegovo prejšnjo vlogo.

V francoski zasedbeni coni bodo občinske volitve prvega septembra. Volitve okrožja bodo 1. oktobra. Angliško - ameriško stališče se razlikuje od francoskega stališča, ker sprejema urednjo upravo Nemčije. Francoska je mnenja, da bi urednjo upravo omejevala pravice držav. Mogoče, da bodo te države razširile na federalni podlagi, to da po francoskem stališču morajo biti pred federacijo ustvarjene krajevne uprave.

III. kongresu mladine Jugoslavije ZAGREB

Mestni osvobodilni svet za Trst pošilja kongresu mladine Jugoslavije v Zagreb svoje pozdrave. Pri tem izraža svoje najboljše želje za uspešno delo kongresa in za usodo mesta Trsta, katerega slovensko prebivalstvo je ponovno in glasno zahtevalo in zahteva priključitev k FLRJ kot sedma republika.

Pariška konferenca pred zaključkom

Svet zunanjih ministrov se bo ponovno sestel 15. junija

Namestniki zunanjih ministrov bodo nadaljevali z delom do nove junjske konference

Mirovna pogodba z Avstrijo

Četrti ameriški predlog se je našel na sestavi mirovne pogodbe z Avstrijo. Byrnes je predlagal, naj se to vprašanje postavi na dnevni red zasedanja 15. junija in sestavi

načrta te mirovne pogodbe poveri namestnikom zunanjih ministrov. To vprašanje je bilo predmet dolge debate. Molotov je poudaril, da ni priporočljivo postaviti na dnevni red prihodnjega zasedanja avstrijsko vprašanje, ker je ta dnevni red že itak zelo obsežen. Omenil je, da ni še gobjena izmed petih drugih pogodb, to je z Italijo, Finsko in balkanskimi državami izdelana in da ni zato primerno postaviti na dnevni red šesto pogodbo. Byrnes

je nato vrnil k svojemu predlogu. Podprl ga je Bevin, toda Bevinov predlog se nekoliko razlikuje od predloga ameriškega zunanjega ministra. Byrnes je namreč predlagal, naj bi od sedaj pa do 15. junija namestniki zunanjih ministrov pripravljali avstrijsko pogodbo. Bevin je izjavil, naj bi 15. junija zunanji ministri pričeli obravnavati načrt avstrijske pogodbe. Predlagal je, naj bi do 15. junija oni sami in ne njihovi namestniki pripravljali avstrijsko mirovno pogodbo, s tem da bi si po diplomatični poti sporodili svoj načrt te pogodbe. Bevin je bil zagovarjal ameriški predlog z navedenimi spremembami, je podčrtal, da bi ta rešitev mogla ustvariti zaupanje.

Bidault je podprl Bevinov predlog in priporočil, da ga lahko sprejmejo vsi. Byrnes je tudi nanj pristal, toda Molotov je vtrajal na svojem stališču, to je, da se proti pričetku obravnave avstrijske mirovne pogodbe, zaradi česar ni bil sprejet noben sklep.

Bevin je vtrajal še nadalje na tem, naj bi bil določen rok, ko bo do obravnavanja predloga o avstrijski mirovni pogodbi. Molotov je naznačil, da bo sovjetska vlada pričela pripravljati načrt avstrijske pogodbe, da pa ne more odrediti nikakega roka, do katerega bi bil ta načrt gotov in kdaj ga mogoče o njem razpravljati. Izrazil je željo, da bi načrt ostalih petih pogodb bili pripravljeni naglo, tako da bi bilo mogoče brez kakšnega odlašanja pristopiti k pogodbam z Avstrijo.

Seja se je končala s kratko diskusijo o drugem vprašanju. Bevin je omenil željo groške vlade, naj bi se na osnovi paragrafa 2, člena 3. potašamskega sporazuma jelo o obravnavanju vprašanja severnega Epira. Molotov je dejal, da se temu ne upira, da bi pa morala biti v tem vprašanju zaslišana tudi Albanija, na kar je Bevin pristal.

Sedaj je Molotov omenil, da bi mogli postaviti še vrsto drugih

vprašanj ter navedel kot primer nekatera vprašanja, ki zanimajo posebno Češkoslovaško in Madžarsko. Odločili so, da bodo tudi še razna vprašanja mogla biti postavljena na dnevni red zasedanja 15. junija.

Danes popoldne se je seja štirih ministrov nadaljevala v mirnem ozračju, posebno ko je bilo sklenjeno, da bo konferenca odložena na 15. junij, ko se bo sestala v Parizu na drugo zasedanje.

Zasedanje jutri zjutraj bo posvečeno nemškemu vprašanju. Malo je pa verjetno, da bi bilo na tej seji mogoče rešiti to vprašanje. Byrnes je v tej zvezi jasno povedal, da je pripravljeno ostati v Parizu tako dolgo, da bodo mogli nemško vprašanje temeljito preučiti.

Nadaljuje se razpravljanje o nemškem vprašanju

Pariz, 16. Tass. — Sovjetska delegacija je predložila svetu zunanjih ministrov predlog, da se predloži mirovni konferenci predlogi

mirovnih pogodb, v katerih bi naznačili pomankanje sporazuma med vesilami v tem ali onem vprašanju.

Medtem ko sta torej ameriška in angleška delegacija predložili konkretno spremembo načina priprave mirovne konference, ki so ga določili prejšnji sklepi zavezniških vesil, je sovjetska delegacija, ne da bi predlagala noben dodatni pogoj za sklicanje mirovne konference, vtrajala na zahtevi po spoštovanju teh sklepov. Po preučevanju tega vprašanja je bilo sklenjeno, da bo svet zunanjih ministrov do 15. junija sklical mirovno konferenco na svojem zasedanju, ki se bo pričelo 15. junija.

Svet zunanjih ministrov je odobrila spremenjeno besedilo pogovora premirja z Italijo z nekaterimi spremembami, ki jih je predlagal sovjetski delegat.

Pariz, 16. Tass. — Sovjetska delegacija je predložila svetu zunanjih ministrov predlog, da se predloži mirovni konferenci predlogi

mirovnih pogodb, v katerih bi naznačili pomankanje sporazuma med vesilami v tem ali onem vprašanju.

Medtem ko sta torej ameriška in angleška delegacija predložili konkretno spremembo načina priprave mirovne konference, ki so ga določili prejšnji sklepi zavezniških vesil, je sovjetska delegacija, ne da bi predlagala noben dodatni pogoj za sklicanje mirovne konference, vtrajala na zahtevi po spoštovanju teh sklepov. Po preučevanju tega vprašanja je bilo sklenjeno, da bo svet zunanjih ministrov do 15. junija sklical mirovno konferenco na svojem zasedanju, ki se bo pričelo 15. junija.

Svet zunanjih ministrov je odobrila spremenjeno besedilo pogovora premirja z Italijo z nekaterimi spremembami, ki jih je predlagal sovjetski delegat.

Kar se tiče zadnje točke ameriškega predloga, ki govori naj se dnevni red zasedanja 15. junija doda še vprašanje mirovne pogodbe z Avstrijo, je sovjetski pred-

stavnik poudaril, da to vprašanje nikakor ne bi zlo za razpravljanje. Dostaj ni nobena izmed delegacij pripravila besedila mirovne pogodbe z Avstrijo. Če bi postavili na dnevni red zasedanja 15. junija, ki mora razpravljati o precejšnjem delu mirovnih pogodb in se spora-zumeti o zapletenih vprašanjih, prikazal se niso bila rešena, se novo mirovno pogodbo, bi naravno nastali nadaljnji zapletaji v pripravljanju mirovne pogodbe.

Podpis revizije premirja z Italijo

Pariz, 16. AFP. — Štirje zunanji ministri so podpisali besedilo revizije premirja z Italijo.

Pariz, 16. AFP. — Delegacija italijanskih uradnikov bo prišla jutri iz Pariza v Rim z besedilom novega premirja, ki ga bošta verjetno še isti dan podpisala vrhovni zavezniški poveljniki v Italiji in predsednik vlade De Gasperi.

Byrnesov predlog za 25 letno pogodbo o Nemčiji

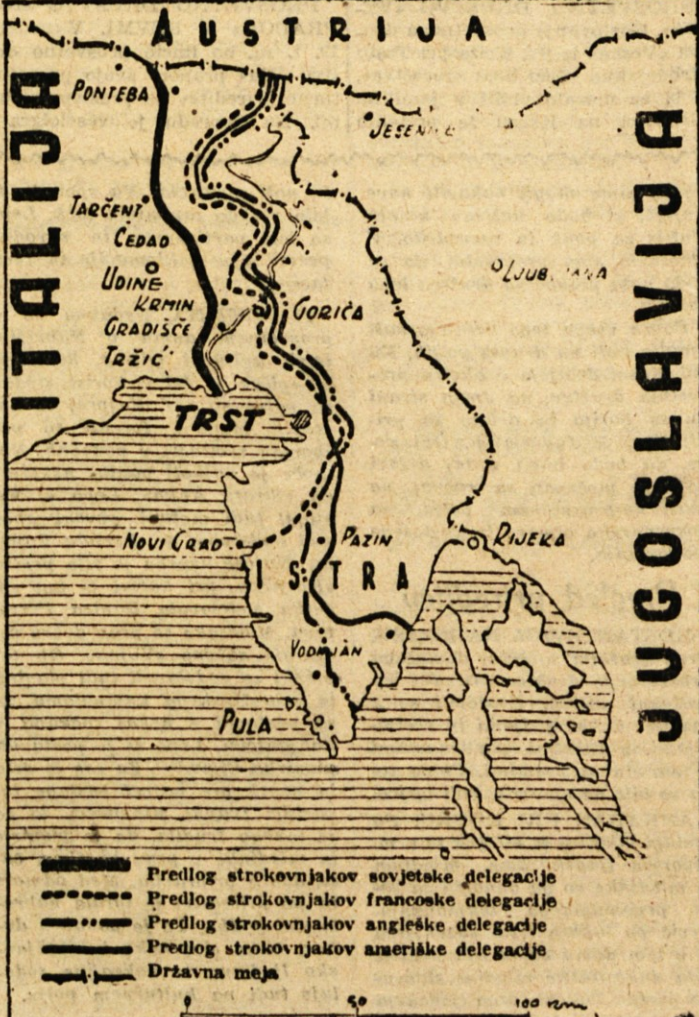
Pariz, 16. — AFP — Zunanji ministri so razpravljali danes predpoved o Byrnesovem predlogu, naj se ustanovi komisija namestnikov, ki bo preučevala nemško vprašanje.

Byrnes je nato dejal, da bo Attlee še danes podal pred parlamentom izjavo, ki odobrava 25-letno pogodbo. Ko je nato Bidault sprčil vprašanje Posarja, je Bevin odgovoril, da nima pooblastila svoje vlade, da bi razpravljala o tem vprašanju.

Byrnes načeloma ni ugovarjal, dejal pa je, da bi bilo prej treba rešiti vprašanje nemške osrednje uprave.

Na dopoldanski seji je Byrnes govoril tudi o sklicanju posebne konference o nemškem vprašanju za 12. november. Izjavil je, da ne gre za sklicanje mirovne pogodbe z Nemčijo, temveč za sporazum med zaveznicami o glavnih obratih nemške bodočnosti.

V ameriških krogih vztrajajo na tem da bi bilo sgrešeno imeti konferenco o nemških problemih za mirovno konferenco, temveč da bi jo bilo treba imenovati zavezniška konferenca o Nemčiji.

PRIMORSKO LJUDSTVO OB PARIŠKI KONFERENCI:

Nikoli ne bomo dopustili

da bi bile pravice narodov, demokracija, Atlantiska karta prazne besede

Črte smrti, katere so se za nas zamislili predstavniki zapadnih voles, nas vse ločijo od prihodnjega srečanja največjega predela Slovenstva. Gorice, ki je v svoji ogromni večini in skoraj izključno naseljena po Slovencih. Toda kaj jim mar v Parizu? Ali jim res ni mar za pravico našega ljudstva? Ali jim res ni mar, da to ozemlje končno pripade onemu preduhu in kateremu prirodni tež

in s katerim je v vseh ožirih povezano, in da na ta način končno preneha služiti vojnemu pustolovstvu za oškodovane in za stalno vročo kuhinjo vojnih bujarkarj in sovinskih napetosti? Ne vemo, kako o tem mislijo oni, ki bi nas hoteli oblagodati v Parizu z eno ali drugo trdo smrti. Mi vemo le, da so tu dejstva in da je pravica na naši strani. In po tej bodo morali prej ali slej skleniti tudi v Parizu.

Zgodovina - naš dokaz

Kaj pravijo stari foljanti?

Stari foljanti govore, da so bili v 14. in 15. stoletju v Gorici poleg slovenskih posestnikov in gospodarjev italijanski plemiči in nemški obrtniki, katere so pokličili na Koroske goriske grofe. Tudi so hoteli tu razbistiti tudi slovenski kmet in obrtnik se je s prebujajočo narodno in socialno zavestjo v nadaljnjih stoletjih otreščal vse navlake nemških in italijanskih gospodarjev - izkoriščevalcev. Prvi glasniki meščanske revolucije Vodnik, pozneje Prešeren, pri nas na Primorskem Valentin Stanič, so dramlili narodno zavest slovenskega kmeta. Pozneje sta revoluciji iz leta 1830, in še posebej ona iz leta 1848, kazali pot slovenskemu človeku.

Doba taborov

Ta narodna zavest se je posebno pokazala v času taborov in v takozvani italijanski dobi. Res je, da je Gorica kot mesto, kazalo v večji meri furianski značaj (in ne italski!) - naši hribovci pa, Vipavci in Brlici so se obračali do svojih mestnih gospodarjev prav prijateljsko, saj so le-ti mešali med furiansko obilo slovenskih izrazov. Primorski Slovenci so prebivali pred 150 leti in prej ravno tam kjer danes; vse okoli je bilo izključno slovensko in slovenski živeli je bil v mestu Gorici zelo pošten. Zato je naravno, da so se primorski Slovenci zavedali strogega pomenstva. Doba, v kateri so živeli, je govorila v prid slovenskemu življenju, bila je doba narodnega prebujanja in raznaha.

"Terra italianissima..."

Znano je, da se je prav pred prvo svetovno vojno v Gorici razširilo kulturno in prosvetno delo primorskih Slovencev; pritok z dežele je bil naraven. Pri prvih vojitvah je mestni svet bi Slovenci imeli tudi

Dva denuncianta oproščena

Včeraj so pred izrednim porotnim sodiščem sodili dvema ovaduhoma in oba oprostil.

Najprej se je zagovarjal 19 letni bivši mladiček Trucco Giampieri iz Trevisa v Piemontu. Obtožen je bil, da je julija 1944, ovačil dva mladička iz 14. bataljona, ki je bil takrat pri postojankah pri Saloni ob Soči, in sicer Corrado Alojzija in Valletto Viktorja, čes da sta sodelovala s partizani. Zaradi tega so prvega obsojili na smrt, drugega pa na deportacijo v Nemčijo.

Priča Valletto je potrdil obtožbeno krivdo in povedal, da so Corrado obsojili na smrt, ker so na podlagi obtožbe ovačbe našli pri njem dvojne pisem partizanov. Javni tožilec je zahteval za obtožbenca 10 let ječe. Upoštevač obtožbeno mladostnost in dejstvo, da je kasneje prešel k partizanom, kjer se je mesec dni boril proti okupatorju, pa je znižal svoje zahtevo po kazni na dve leti in 6 mesecev zapora.

Po zagovoru odvetnika Olivierija in Kezicia je sodišče oprostil Trucca zaradi pomanjkanja dokazov.

Nato so sodili jetničarju Rovella Josipu, ki je bil obtožen, da je ovačil Battis Cecilijo, kjer je posilila svojemu bratu Battisu Josipu v Coroneo med hrano lilec. Zato so jo poslali v taborišče v Nemčijo.

Nastopile so razne priče, ki pa niso izpovedale nič bistvenega. Zato je sodišče obtožbenca popolnoma oprostil.

Predsednik sodišča Nachlich, javni tožilec odvetnik Ferluga, zastopnik Neri.

KULTURA

Kulturno in prosvetno delo naših kmetov

Nastopile je čara, ki zahteva od našega kmeta največ dela in truda. Kljub temu, da so si naši kmetje in kmetice sadili nalogo, da ne sme ostati nič kosček zemlje neobdelane, dobijo še vedno toliko časa, da se lahko vsestransko izobražujejo. Kmet, ki je ves dan oral, vidimo zvečer na sestanku prosvetnega društva, na predavanju ali na odobrovi seji. Na kmet, ki je napel vse svoje sile, da zabiše sled, ki jo je razred okupatorja s tem, da je porušil naše vase, se zaveda prav tako, da mora zabrisati okupatorjevo sled tudi na kulturnem in prosvetnem polju. On ve, da mora skrbeti tudi za svoj duševni razvoj, kajti tako si bo čimprej pridobil ono znanje in prosvetljenost, ki mu jo je kravil fašizem skozi vseh 25 let suženjstva.

Danes imamo po naših primorskih vaseh najlepše primere, kako si kmetje samoiniciativno in prostovoljno obnavljajo svoja društvena domove, kjer so po-

večino, če ne bi priseljeni Nemci glasovali z Italijani. Tu smo se morali boriti na dve strani, proti Nemcem in proti italijanskim nacionalistom. Čeravno smo bili v Gorici v večini, imeli nobenih pravic. Vsa uprava je bila v rokah italijanske gospode, domače slovensko prebivalstvo pa so smatrali za nadležne tujece. Toda kljub brezobzirnemu zatiranju smo napredovali s lastnimi sredstvi, ustanovili smo stroške vrste, zidali šole in tako pokazali našo pravico do življenja. Bil se je boj na življenje in smrt za tisto, kar je bilo po prirodnih pravicah od nekdaj naše. Po avstrijskem ljudskem šteju iz leta 1910, je bilo na Goriskem 10% Italijanov, torej po statistiki, ki je stela ljudi po obsevu, nem jeziku in ne po materinskem.

«Mi gradimo dalje - to je naš odgovor»

«Vsi krivični predlogi raznih črt na pariški konferenci, s katerimi bi nas sekali na dvoje in nas predačali ponovnemu sovničnemu besu, nas prav malo zadevajo. Saj uresničeni tako ne morejo biti! Naj razpravljajo v Parizu kakor koli - mi mirno gradimo dalje, ker so zavedamo, da gradimo za svoje življenje, svojo svobodo. Gradimo in obnavljamo, popravljamo razrušeno in opustošeno, kar čutimo in vemo, da je to naša zemlja, prepolna z našim znojem in krvi, zemlja, do katere so nam neštete žrtve pridobile pravico in jo zato nihče ne bo mogel kratiiti. Dejstvo, da stoji vsa Sovjetska zveza neomajno na braniku te naše pravice, je še bolj okrepilo našo samozavest za časa pariške konference. Zato je tudi naš delovni polet, še močnejši.»

Tako govore v teh dneh naši ljudje. Niso to prazne besede. Evo mogočih dokazov:

Italija je uničevala naše gozdove

Eno naših največjih prirodnih bogastev so gozdovi. V Idrijsko-kerkijanskem okraju so fašisti gozdove neusmiljeno in nadrno uničevali. Dan na dan so odvažali številni kamioni naše gozdno bogastvo proti Gorici in dalje v Italijo.

Naša ljudska oblast pa je takoj po osvoboditvi ukrenila vse potrebno, da prepreči nadaljnje uničevanje gozdov. Lastnikom gozdov je dovolila sečnjo brez prošnje samo za domačo uporabo in le do 15 m za kurjavo in 3 m za gradnjo. Kdor hoče sekat več, mora vložiti prošnjo preko krajevnega NOO na okrajni INOO. Okrajni gozdni mozar na mestu pregledati, ali je prošnja upravičena. Šele nato se izda dovoljenje. Za red v gozdovih skrbi gozdni šuvaj. Vojakovi, ki je v prejšnjih časih samovoljno posegala v privatne gozdove, ni več dovoljena samovoljna sečnja. Vse doletče se zdaj točno izvajajo.

MI pa pogozujemo na novo...

Obnavljajo se vse vrste vzgajališča gozdnih sadik in gozdni vrtovi. Vsa leta borbe niso nič sejali in marširali so nastale prave gmejnje. Kar je bilo prej posejane, je postalo že pravo dreve in ni več uporabljajo za sadike, razen v parcelah z globoko zemljo.

V Cerknem so imenovali upravnik z mesečno plačo, ki ima na razpolago 4 delavce za pletje in presajanje sadik.

...z udarniškim delom...

Predsednik sodišča Nachlich, javni tožilec odvetnik Ferluga, zastopnik Neri.

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

Zaradi uspehov terorja?

Londonski pakt in nesrečna italijanska pogodba sta odrgala Julijsko krajino nasiloma od njenega telesa Jugoslavije. Od takrat se delovljamo Slovenci svojo kalvarijo in šele od takrat se toliko »ponosa« liberalna Giotitjeva, Nittijeva ter Mussolinijeva Italija z italijanstvom Gorice in jo imenuje »citata italianissima«. Nikoli prej nismo bili pod Italijo, nikoli prej si nismo jemali kot pravico, imenovati Gorico »citata santa« in »emartre«! Sele potem ko so nam zaprili šole, izgnali v notranjost Italije naše učitelje ter pahnili naša učila, duhovnike in druge zavedne Slovence v zapor in taborišča ter so naselili v našo Gorico italijanske in napoleonske kvesturine in karabinerje, železnice, je in vse mogoče uradnike, so dali slovenski Gorici italijanski lico. A tega se ni bilo dovolj! Z ognjem in mečem so se vrgli še na zadnje ostanke našega razumnosti in zavednega ljudstva; združili so se s Hitlerjevimi Nemci ter nas hoteli - kakor je smu Mussolini v Gorici izjavil - izbrisati z zemeljske obale. V tistem poslednjem trenutku ni bilo več nobene izbrice; naše primorsko ljudstvo si je iz-

bralo edino pravo, edino rošino pot: Osvobodilno fronto, Z nadloveski napori, katerim ni primera v zgodovini, se nam je posrečilo uničiti vse pekelske nakane italijanskih fašistov in nacističnih armad ter si priboriti svobodo. Mi ne stegujemo rok po tujem, mi ne hodimo inmeti samo, kar je od nekdaj naše. Hočemo biti v svoji hiši gospodarji skupno z italijansko manjšino; nikoli več hlapi imperialističnih nasilnikov. Zahtevamo pa naše prirodno središče Gorico - mesto, ki smo ga skupno z Jugoslovansko armado osvobodili. To je naša pravica!

Desetstotil naših najboljših mož in sinov so to potrdili s svojo krivjo. Njihova kri je oporoka, katere se bomo držali do poslednjega diha. Nobenega barantanja za našo zemljo! Če je še kaj pravice na svetu, nam tega ne morejo in ne smejo odreči.

Gorica je obrobena od slovenskih hribov in dolin, ona srka sokove slovenskega življenja, v svojem naravnem razvoju je postala kulturno in gospodarsko središče gorških Slovencev. Isto velja za Trst. Seveda so to poskušali zatajiti. Danes pa tega ni več mogoče.

Demokracija, pravice narodov, Atlantiska karta ne morejo biti prazne besede, ker ne smejo biti, ker tega ne bomo nikoli dopustili.

J. K. B.

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

Pogreb borcev v Šempolaju

Pred dnevi so izročili domači zemlji dva obična sina - partizanska borce pobratava Grudna Stanika in Kerševana Oskarja. Tako veličastnega pogreba Šempolaj se ni videl. Udeležilo se ga je ljudstvo iz vseh okoliških vasi. Pevski odsek vaškega prosvetnega društva je v cerkvi in na pokopališču zapel nekaj žalostnik, ki so globoko ganile prisotne. Prav tako lepe so bile tudi polovilne besede domačega duhovnika Stankeja in tovarišev predsednika KO za Šempolaj, tajnika ONOO za Nabrežino, profesorja Korošca za PNOO ter politkomisarja bataljona JVA. Hrabra borce sta poklonila svoji zemlji svoje najljubše in najplemenitejše - svojo ljubezen, ter svoje najdražje - mlado življenje. Osvetila sta svojo izmučeno, ponizano in po fašizmu osramoščeno zemljo v taki meri, da so njihova junaka dejanja Šempolajem v čast in ponos, njima pa v slavo. Izpolnila sta, junaka, svojo dolžnost, kot jo mora izpolniti samo nesebično, plemenito, idealno srce, ki sanja samo eno: srečo skupnosti, bratstvo, edinstvo. Naj počivata v svoji zemlji, ki sta jo tako ljubila. Slava njima!

Gorica je obrobena od slovenskih hribov in dolin, ona srka sokove slovenskega življenja, v svojem naravnem razvoju je postala kulturno in gospodarsko središče gorških Slovencev. Isto velja za Trst. Seveda so to poskušali zatajiti. Danes pa tega ni več mogoče.

Demokracija, pravice narodov, Atlantiska karta ne morejo biti prazne besede, ker ne smejo biti, ker tega ne bomo nikoli dopustili.

J. K. B.

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

KULTURA

OD TRIGLAVA DO JADRANA

Idrsko pri Kobaridu

PROSLAVA 1. MAJA

Po dolgih letih trpljenja je ta vas, sicer zopet praznovanja 1. maja. Dan je potekel v splošnem prazničnem razpoloženju. Ob 5. uri zjutraj je bila za vseh budnica domača godba. Na mlajši so vzhajale delavke in jugoslovanske zastave, odmevale so pesmi, odmevali vzhajali. Ob 3. uri popoldna so prikorakali skozi vasi pionirji in pionirke v točevnih oblekah, na čelu njih pa vsaka godba. Vse ljudstvo se je nato zbralo na trgu, kjer so pionirji ob igranju godbe nastopili s točevnimi vajami. Potem so mlajši in starejši v občini skupno zaplesali kolo. Godba je igrala, pionirji so pa v sredini velikega kola zaplesali svoje pionirsko kolo. Navdušenje je bilo nepopisno. Bivši partizani in vsi vasičani so prepevali partizanske in narodne pesmi. Zvečer so se vsi prebivalci zbrali v šoli, kjer jim je predsednik Okrajnega odbora go-

Plavje

POZRTVOVALNOST VASČANOV

Prebivalci vasi Plavje so za stavkuško tovaršne v Trstu in ceni A darovali sledeče prispevke: 1.400 lir, 213 kg krompirja, 73 kg pšenice moke, 12 kg koruzne moke, 6 kg riža, 7 kg testenin, 4 kg fižola, 3 kg jermena, 3 kg slanin, 0,85 kg masla, 199 jaja. Mladinci in mladinke ter članice vaškega ASIZZ je pa so obdarili sirote, ki prebivajo v mladinskem domu »Tomčiča« v St. Petru na Krašu s sledečimi darovi: 16 parov cipic, 3 pare čevljev, 6 oblek za deklice, 3 zimске plašče, 10 parov nogavic, 10 spodnjih hlač, 6 parov rokavic, 4 spodnje majice, 8 vrhnjih majic, 4 kape, 27 komadov igrač, 10 kg pomaranč, 4 kg orehov in mandeljnov.

Slovensko narodno gledališče za Trst in Primorje

V Cerknem danes »Vdova Rosinka«, v Sv. Luciji ob Soči jutri »Raztrganci«, dne 19. t. m. pa »Vdova Rosinka«, v Ajdovščini dne 21. t. m. »Raztrganci«, dne 22. t. m. pa »Vdova Rosinka«, v Vipavi, dne 23. t. m. »Raztrganci«, in v Sezani, dne 24. t. m. »Raztrganci«.

Pogrebi in žalne svečanosti

POGREB PADLIH PARTIZAN. SIKIH BORCEV NA PROSEKU IN KONTOVELU. V nedeljo 19. t. m. ob 16. uri bo na Proseku in Kontovelu pogreb dveh padlih partizanskih borcev. Bivši partizani vabijo vse ljudstvo, naj se udeleži pogreba junakov, ki so nesebično dali svoje mlado življenje za svobodo ljudstva.

SVEČANOST OB 3. OBLETNICI POZIGA RAVN PRI STAJKU